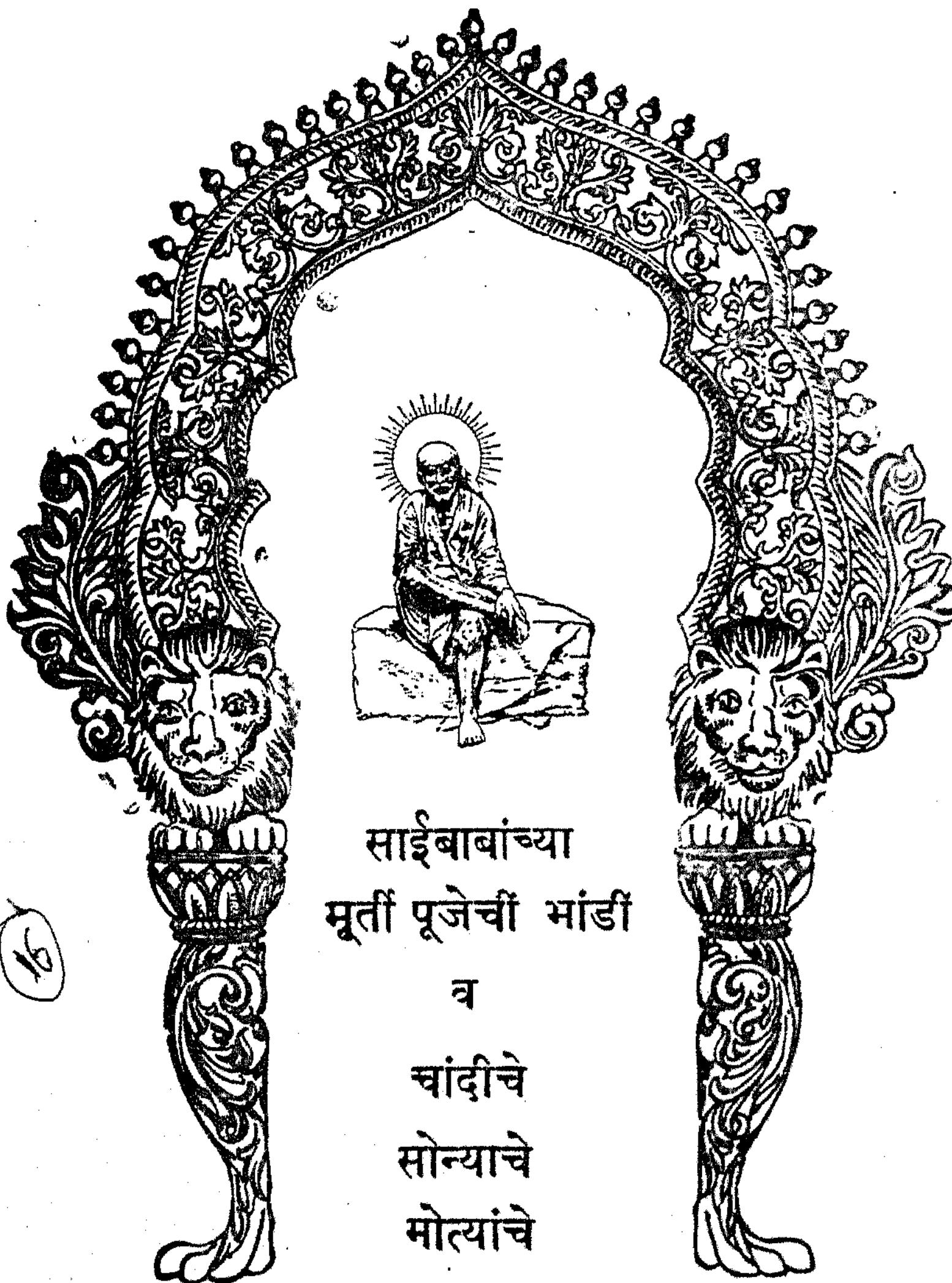

ప్రాణికండలు

23

स्थापना १९१६

साईबाबांच्या
मूर्ती पूजेची भांडी

व

चांदीचे

सोन्याचे

मोत्यांचे

सर्व प्रकारचे दागिने तयार करणारी मुंबईतील विश्वासू सुप्रसिद्ध पेढी

ई. आर. माल्हेकर
जितेकर चाळ, ठाकुरद्वारा, मुंबई नं. २

ट. नं.
२२६३१

श्री साई वा क्षुधा

मनुष्य स्वतःच्या स्वरूपाच्या बाबतींत अज्ञानांत वावरत असतो. त्यामुळे त्याला मायेच्या जाळ्यांत अडकून पडावें लागते. या मायेची आणि आपली ताटातूट केंद्रां होते माहीत आहे ? गुरुकृपेच्या सावर्णींत आल्यानें मायेचे निरसन आपोआप होते. मग त्याला स्वतःच्या सत्यस्वरूपाचे ज्ञान होते. आणि ते ज्ञान झाल्यानंतर तो कशाला सांपडणार मायेच्या जाळ्यांत ! सर्वांत महत्त्वाची जर कोणती गोष्ट असेल तर ती म्हणजे इंशा भक्ति हीच होय. तिच्या सहार्यानें तुमचीं सारीं कोडी सुट्टील. गुरुला शरण जाव भक्तीची घट्ट कांस धरा. ब्रह्मदेवालाहि मायेने सोडले नाहीं. मग तुमचे आमचे काय ? ब्रह्मदेवालाहि तिच्या मगर मिठोतून सुटण्यासाठीं भाक्तिकडे चलावें लागले, भक्तिने भारावलेला भगवद्गत्क कधींहि खड्यांत पडत नाहीं. जेथे भक्ति तेथे मुक्ति आहे म्हणून समजावें.

— श्रीसाईसच्चरित्

श्रीसाईलीला

[शिरडी संस्थानचे अधिकृत मासिक]

वर्ष ४३ वै

डिसेंबर १९६२

[अंक ९ वा

: संपादक :

श्री. श्रीपाद बालकृष्ण दर्पे

वार्षिक वर्गणी रु. ५ (ट. ख. सह)

टे. नं. ६३३६१

२८१

: कार्यालय :

‘साई निकेतन,’ डॉ. अंबेडकर रोड, खोदादाद सर्कल जवळ, पुरौट नं. ८०४,
बी, दादर, मुंबई १४.

प्रिय वाचक—

०००००००

‘देव ४. ‘तुकेला’ असें सर्व साधुसंत आजवर सांगत आले आहेत. जेथें भाव तेथें असें आपण वाचतो, ऐकतों परंतु तो भाव आपल्याठार्यी आहे का ? श्रीसाईबाबानीं वभक्तीचा जिव्हाळा काय वाटेल तें कर्लं शकेल असें सांगितलें आहे. तुम्हीं मला भक्तिभावानें हांग मारा. तुमच्या हांकेसरसी मी धाऊन आल्याशिवाय रहणार नाही. तुम्हीं उद्योग करा. प्रामाणिकपणे आपलें कर्तव्यपालन करण्यासाठी क्षटा त्याचें योग्य फळ कधीं ना कधीं पदरांत पडेलच. अशा रीतीनें बाबानीं किती खाल्या शब्दांत जीवन सुखी करण्याचा मार्ग सांगितला आहे.

बाबानींच का ? आजवर होऊन गेलेल्या थोर साधुपुरुषांनी, भक्तीचें महात्म्य परोपरीनें गायिलें आहे. देवाची भक्ति, देवावरील श्रद्धा फळास आली नाहीं असें कधीं घडलें आहे ? तिचें फळ उत्तमांत उत्तम हें मिळावयाचेंच. परंतु यासंबंधीचे दाखले बेळोबेळी मिळत असूनही आमचें वागणे आहे तेंच आहे.

या जगांत एक परमेश्वरच सर्वसमर्थ आहे. तो तुम्हीं मनांत आणाल तें देईल; परंतु केव्हां ? तुम्हीं श्रद्धापूर्वक त्याची आठवण कराल तेव्हां !

बाबानीं स्पष्ट शब्दांत सांगून टाकलें आहे कीं, “माझा भांडार भरपूर आहे ! देईन जो जो जें जें चाहे । परी ग्राहकाची शक्ति पाहें । देतों मी साहे तेंच कीं ॥”

अशी आहे ही देवाघरची रीत ! आपण मागतों पुष्कळ; परंतु आपणास काय झेपेल, काय पचेल याची कल्पना आपणास नसते, ती सारी कल्पना त्या थोर दात्याला असते. अगोदर आम्हीं आपली योग्यता प्रस्थापीत केली पाहिजे. अंतःकरणांतील सारा मळ काहन याकून तें निर्मळ व पवित्र बनविलें पाहिजे. तुम्हीं वाटेल तसें वागावें, स्वैराचार करावे, परोपकाराची, बंधु-भावाची व सेवाभावाची आणि तुमची या जगांत कधींहि भेटगांठ झालेली नसावी अशा माणसावर देव कशी बरै कृपा करील ?

यासाठीं त्यांच्या कृपेला पात्र होण्याची अहर्निश आकांक्षा बाळगिली पाहिजे. *
नुस्ती आकांक्षा बाळगून उपयोग नाहीं तर त्या मार्गानें गेलै पाहिजे. तो मार्ग मानला तर सुलभही आहे नाहीं तर ब्रिकटही आहे; परंतु जो दृढ निर्धारपूर्वक त्या मार्गानें जाईल, रोजच्या जीवनांत आपण किती पुढे गेलों याचा अचूक हिशेब ठेवील, तो प्रगतीपथावर आल्याशिवाय रहणार नाहीं.

देव आपल्या भक्ताला केव्हांही अंतर देत नाहीं. तो त्याचे पाठीराखेपणा करायला सदासर्वकाळ तत्पर असतो. आपण मात्र त्यांच्या कृपाछत्राखालीं येण्यासाठीं जरूर

ती तयारी केली पाहिजे. ती तयारी कशी कराची हैं का येथे वेगळे सांगितले पाहिजे. माईलीला दर महिन्यास आपणास तॅ परोपरीने सांगत आहे. आपण सारे साधक आहोत. सिद्धसाधक नव्हे ! आपणास ईश प्रासीची साधना करावयाची आहे, या मार्गातील साधक होण्याची इच्छा अंतःकरणात बळावणे ही पूर्वपुण्याईची गोष्ट आहे. पूर्व पुण्य फळा आले असॅ म्हणतात तॅ उगाच नाहीं.

जो माझी भक्ति करूं लागला त्याची काळजी वहाणारा भी आहें. त्यानें कशाचीहि चिंता करण्याचें कारण नाहीं. बाबांचें आपल्या भक्तांना आश्वासनपूर्वक सांगणे आहेकी, माझ्या प्रिय भक्तांनो ! ‘फिरीर न करावी यत्किंचित् । सदा असावे आनंदभरित् । चिंता न करावी आमरणान्त । उपदेश नित्य बाबांचा ॥ ’

हा उपदेश श्लेष्याची योग्यता व पात्रता तुम्हां आम्हां सर्वांच्या ठारीं निर्माण करावी हीच श्रीसाईंचरणीं प्रार्थना आहे.

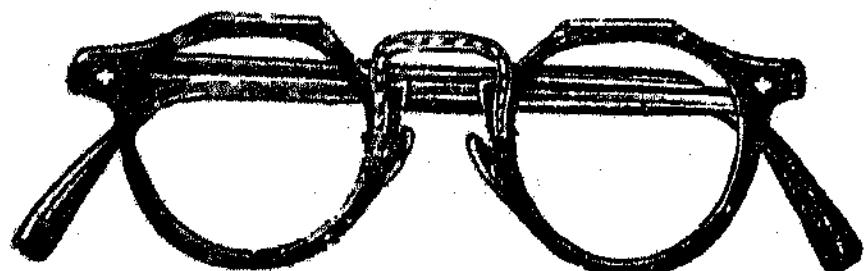
— संपादक

रोज सूर्यास्तापूर्वी फक्क दहा भिनिरें प्रत्येक भारतीयाने मनांत एकच एक विचार घोलवीत रहावयाचे, कोणता तो विचार? ‘आम्हीं सारे एक आहोत; एकच परमात्मा आम्हां सवीत वासु करीत आहे.’ मग आमच्यांत फूट पाडण्याची कोणाची छाती अगून गेली आहे? कारण आपण सारे एकच आहोत, आमच्यांत जे भेदभाव दिसतात ते केवळ काल्पनिक आहेत. भेदाच्या भिंती आम्हीच निर्माण करून ठेविल्या आहेत. अशा बद्धमूल शालेल्या विचारसंरणमिळें जे सामर्थ्य सांव्या देशभर निर्माण होईल आची तुलना कोणत्याहि गोष्टीशीं करतां येणार नाहीं.

—भगिनी निवेदिता

दिव्य दृष्टीसार्थी TELIGRAM :— DIVYANETRA

शिसा ऑप्टिशिअन्स (BOM. DADAR)

[चष्टयांचे व्यापारी]

यांच्या येथे तज्ज्ञ डॉक्टरांकडून ढोळे मोफत तपासून

उंची व टिकाऊ चम्पे माफक दरानें मिळतात.

छविलदास रोड, दादर (W. R.), मुंबई २८

माझांची दीक्षा

~~~~~ संकलक : आमचे प्रतिनिधि ~~~~

बाबानी मला यश दिलें—

सौ. लक्ष्मी प्रधान केर आफ श्री. गुप्ते
बेरिल हाऊस, बुडहाऊस रोड, मुंबई नं. १
ह्या आपला अनुभव पुढीप्रमाणे कळवितातः—

माझ्या माहेरी श्रीसाईबाबांचा फोटो फार वर्षीपासून पुजेत आहे. पण माझी बाबांवर तितकी श्रद्धा नव्हती. इतर देवांप्रमाणे मी त्याहि फोटोला नमस्कार करी एवढैच ! मात्र माझ्या बी. ए. च्या परीक्षेपासून माझी बाबांवर निस्तिम श्रद्धा बसली. त्याचे असें झालॅ.—बी. ए. च्या परीक्षेसाठी मी मराठी हा संपशल विषय म्हणून घेतला होता. आणि माझी तयारीहि चांगली झाली होती. मराठीचे प्रोफेसर जातीनें माझ्या अभ्यासांत लक्ष घालीत असत. मी ह्या परीक्षेत मराठी विषयांत युनिव्हर्सिटीत सर्वात जास्त माक्स बेऊन कॉर्झेजला यश मिळवून घावें अशी त्यांची अपेक्षा होती. आणि ही आपली इच्छा ते वारंवार बोलून दाखवित असत. इतर प्राध्यापकही त्या दृष्टीनें कसून अभ्यास करावा म्हणून नेहमीं सांगू लागले. परंतु ह्या सर्व गोष्टीनी उत्तेजीत होण्याएवजीं माझ्या मनावर विलक्षण दडपण आलॅ. ह्या सर्वांची ही अपेक्षा आपणांस पुरी करतां येईल किंवा नाहीं या विचाराने मी सांशंक झालॅ. माझ्या आर्धीच्या बँचमधील विद्यार्थ्यांनी मराठीचैं प्राईज मिळवून कॉलेजचे व प्रोफेसरांचैं नांव उज्ज्वल केलॅ होते. आपल्या हातून यशाची ही परंपरा मोडली जाणार, ही भीति मला दिवस रात्र ग्रासू लागली. माझा स्वतःवरील विश्वास उड्डून गेला. वाचलेली एक ओळहि आठवणार नाहीं आणि फटफाजीती होऊन पहिला नंबर तर नाहींच पण पास होण्यापुरते गुणहि मिळणार नाहीत, असें सारखें मनांत येऊ लागलॅ. अभ्यासावर माझें अवधान राहिनासें झालॅ. परिक्षेचैं दिवस जवळ येत होते. आणि मी अधिकच भीतीनें पोखरून, होरपळून निघत होतें. रात्रीं मला एक तासहि झोप येईना. जेवणखाण एकदम कर्मी झालॅ. खालेले अन्न घड पचेना. माझी ही

अवस्था पाहून माझे आई वडील बेचैन झाले. माझ्या आईने माझ्या आजीला सर्व हकीकतीचे पत्र पाठविले. आजीने माझ्या नांवावर पोस्टाने ‘श्री. साई कथा माहात्म्य’ हे छोटे पुस्तक व उदी पाठविली. रोज रात्री ती पोथी वाचून व उदी कपाळाला लावून मी बिघान्यावर पडत असें. आणि मग मला असें वाटे की बाबा माझ्याजवळ बसून आईच्या मायेने मला थोपटीत आहेत. मला जवळ जवळ महिन्यानंतर प्रथमच झोप लागू लागली.

लवकरच परीक्षा सुरु झाली. जवळ जवळ महिना दीड महिना मी पुस्तकांना हातहि लावला नव्हता किंवा जेवण झोप व्यवस्थित घेतली नव्हती. टॉयफाईडमधून उठलेल्या रोग्याप्रमाणे मी फिकी, अशक्त बनले होते. साईबाबांचे नांव घेऊन मी कसेतरी पेपर्स लिहित होते. मध्यंतरी एक दिवस माझा एक पेपर गुरुवारी आला. त्या विषयावरील माझ्या नोट्स मी गेल्या दीडमहिन्यांत ह्या मनाच्या विचित्र आजारामुळे अजीबातच वाचल्या नव्हत्या. परीक्षेत मला एकहि ओळ लिहितां येणार नाही असें मला वाढू लागले. आणि मी परीक्षेला जाण्यास तयार नव्हते. माझ्या हट्टापुढे आई वडिलांचा निरूपण झाला. आमच्या घरापासून दीडदोन मैल दूर असलेल्या कॉलेजच्या हॉलमध्ये पेपर ठीक अकरा वाजतां सुरु होणार होता. शेवटची बस गांवांतून पावणेअकरा वाजतां सुटत होती. पावणेअकरा वाजून गेले आणि तरीहि मला पेपर लिहिण्याविषयी आत्मविश्वास वाटत नव्हता. अकराला दहा मिनिटे असतांना आमच्या ओळखीच्या डॉक्टरीणवाई सहज आमच्याकडे मोटरीने भेटावयास आल्या. एकूण परिस्थिति पाहून त्यांनी मला जवळ जवळ बळजबरीनेच मोटारीत घालून हॉलवर पॉचविले. माझ्या मैत्रिणी, प्रोफेसर्स मी अद्यापपर्यंत न आल्यामुळे, काळजीतच होते. बाबांचे नांव घेऊन थरथरत्या हाताने मी पेपर लिहावयास घेतला. आणि आपोआप एकएक प्रश्न मी हातावेगळं करू लागले. जणूं कोणती तरी अज्ञात दिव्य शक्ति माझ्या थकलेल्या मेंदूकहून, थरथरणाऱ्या हाताकहून काम करून घेत होती. त्या रात्री माझ्या आईला स्वप्नांत एक म्हातारा फकीर सर्वांना पेढे वांटीत आहे व तोंडाने सांगीत आहे, ‘माझ्या मुलीच्यासाठीं म्हणून ही मिठाई मी सर्वांना देत आहे.’ असें दिसले. दुसरे दिवशी आईने हे स्वप्न सर्वांना सांगितले.

माझी परीक्षा तर पार पडली. परंतु रिश्वल्टसाठीं मी उत्सुक नव्हते. एकतर दीडदोन महिन्यांत ह्या मनाच्या विचित्र आजारामुळे मी पुस्तकांना अजीबास हात लावला नव्हता, काळजीने, धास्तीने उगीचच मनाला नी पर्यायानें शरीराला मी शिणविले होते. तेव्हां परीक्षेत क्लास मिळविणे तर राहो पण पास होईन किंवा नाहीं दीच मला शाश्वती नव्हती. निकाल लागला. मराठी विषयांत मला फर्स्टक्लासचे मास्र सुरु होते. त्या विषयांत मी युनिव्हर्सिटीत दुसरी आले होते. माझ्यांत व पहिल्या

नंबरामध्ये अवघ्या चार मार्कीचै अंतर होतें. रिजिस्टर ऐकून माझे डोळे आनंदाश्रूर्नी डबडबले. जर या खेपेस मी परीक्षेस बसलै नसतें तर पुन्हा केव्हांच परीक्षेस बसण्याची हिंमत मला झाली नसती. मी कधीच वी. ए. होऊं शकलै नसतें, आयुष्यांत कोणतीहि गोष्ट आत्मविश्वासानें करणे मला शक्य झालै नसतें. पण माझ्या गुरुदेवानें दुबळ्या, अशक्त भक्ताच्या पाठीमार्गे उभे राहून त्याला त्या दिव्यांतून पार पाढलै, मी आनंदानें रडत होतें.

三

四

米

श्री. हनुमानसिंह ठाकोर, बालभित्र श्रीसाईनाथ भजनी मंडळ,
७६३ कसबा पेठ, पुणे हे लिहितात कीं,

निष्ठा आणि सबूरीचे फळ मिळालेच पाहिजे। मी एक मध्यवर्ती सरकारचा तिसऱ्या श्रेणीतील नोकर असून शिर्डीचे साईनाथ महाराजांचा उन १९५२ पासून निष्ठावंत भरू आहे. आज पावेतों अनेक वेळां श्री क्षेत्र शिर्डी येथें श्री बाबांच्या दर्शनास गेलों असेन, माझी संपूर्ण श्रद्धा श्री साई बाबांवर असल्यामुळे बारीक सारीक गोष्टी सुद्धां बाबांच्या कानावर टाकीत असतों. मी व माझ्या घरांतील मुलेंजाळे मंडळीही श्री बाबांच्या भक्तीत रमून जातात. दर गुरुवारी श्री बाबांच्या पुढे बसून आरती व भजने आजुबाजूची मुले जमबून कार्यक्रम सतत चालू आहे. या कायंक्रमास दहा वर्षे लोटली. त्यांत खंड नाहीं.

प्रसंग असा कीं, माझी थोरली मुलगी वय १९ लग्नास आली. मी जातीचा राजपूत असून शक्य तों आमच्यांत लऱ्ये लौकर होण्याची रुढी आहे, परंतु माझी निष्ठा श्रीसाईबाबांवर असल्यामुळे बाबा करतील; मला काय त्याचें! या गोष्टी योगायोगाच्या भसतात; माझा त्यावर विश्वास आहे परंतु सद्गुरु कृपेने योग ओङ्कार आणता येतो, त्याचा प्रत्यय मला श्रीसाईबाबांच्या भक्तीच्या कृपेने आला तो असाः—माझ्या परिचयाचे व नात्याचे बरेच लोकांकडून अरे, तुम्हीं असें कां स्वस्थ बसून राहतां? कोठें मुळीचें स्थळासाठीं चौकशीकरितां बाहेर पडा. आम्हीं पत्ते देतों, तेथें जा, जुळते कां पहा, परंतु त्यांची भाषा डोक्यांत बसेना. मी शांत तळ्हेने त्यांचें ऐकून घेत होतों; पण अंतःकरणांत सारखा श्रीसाईबाबांचा धांवा चालू होता आणि आजहि चालूच आहे. असें वर्षभर चालू होतें. मध्यंतरी एका गुरुवारी आरतीचे वेळीं श्रीबाबांस नम्रणानें विनवणी करून सांगितले, ‘बाबा’ लोकांची भाषा सहन होत नाहीं, माझ्यावर दया करा आणि त्या जागेवरून स्थळाच्या चौकशीकरितां उठण्याची प्रेरणा आ. श्रीसद्गुरु माऊलीस माझी दया आली आणि दोन आठवड्याच्या आंत एक स्थळ घरबसल्या माऊलीनें पाठवून दिले. मला एकहि पैसा स्थळ पाहण्यास खर्च करावा लागला नाहीं. आणि व्यवहारी दृष्टीने, रीति-

माझा जाहला काया-वाचा-मर्नी ॥

त्याचा मी क्रूणी सर्वकाळ ॥

ह्या वचनाप्रमाणे श्रीबाबांनी माझी हांक ऐकली. मी मात्र नेहमी भेटेल त्यांस
समिदानंद म्हणून हात जोडतो.

*

*

*

बाबांची कृपादृष्टि—

कल्याण येथून एक सद्गृहस्थ (नांव प्रासिद्ध व्हावे अशी इच्छा
नसलेले) कळवितात कीं,

सात आठ वर्षांपूर्वीची गोष्ट. एका मोठ्या जिवावरच्या दुखप्यांतून बाबांच्या
कृपेने नाथ उठला होता. त्यामुळे त्याची श्रीबाबांच्यावरील शळा अधिकच
दृढ झाली होती.

कांहीं एका विशिष्ट कारणास्तव त्याने पश्चिम रेल्वेच्या मालाड स्टेशनजवळ
भाड्यानें जागा घेतली. त्यासाठीं कांहीं रक्कम डिपॉजिट म्हणून त्याला मालकास द्यावी
लागली, पण तेथे रहावयास जाच्याचे आधीं एक नवेंचं संकट उभें राहिले.

उन्हाळ्याचे दिवस होते. नाथाचे दुखणे कांहींतरी निमित्त काढून उलटले व
त्याला दम्याचा त्रास होऊं लागला. अनायासे मालाडला जागा घेतली आहेच तर तेथे
गेल्यावर हवापालट झाल्यामुळे दम्याचा त्रास कमी होईल या अपेक्षेने
तो मालाडला रहावयास गेला. जातांना त्याच्या नातेवाईकांनी मित्रांनी सर्व सामान-
सुमान कल्याणाहून घेऊन न जाण्याबद्दल त्याला सहा दिला. पण नाथाला तो त्यांना
पटवून देतां आला नाही म्हणा अगर नाथाला तो मानप्याची बुद्धि झाली नाही म्हणा,

तसाच खटाटोप करून व जबर लेंरीभाडे देऊन नाथ सामानसुमानासह मालाडला रहावयास गेला. जातांना कल्याणची जागा सोडली नाही हैं एक त्यांतल्यात्यांत चांगले झाले.

मालाडला तो गेला त्यादिवशीं वैशाखी पौर्णिमा होती. चांदणे स्वच्छ पडले होतें. मोकळ्या जागेवरील चाळ, व्हरांड्यापुढे भरपूर अंगण, मार्गील बाजूस वृक्षराज तर पुढे खाडीपर्यंत भातशेतीची मोकळी जागा पाहून निसर्ग सौंदर्योति रमणाऱ्या नाथाच्या मनास फार आनंद झाला.

पण हा आनंद अल्पकाळच ठिकला. चाळीला पाण्याचा नळ होता. पण पाणी दोन विहिरीतून आणलें होतें. त्यांतील एका विहिरीचे पाणी तर फारच मचूळ लागत होतें. अगदी पिववत नव्हतें.

दहा पंधरा दिवस नाथानें तेथें काढल्यावर त्याला कल्याण होतें तेच एकंदर सर्व गोष्टीनीं बरे होतें असें वाढू लागले. प्रकृतींत सुधारणा तर नव्हतीच पण इतर गैरसोदीचा बाजार रहाट, डॉक्टर, औषधपाणी वैरे गोष्टी जास्त त्रासदायक वाढू लागल्या.

अल्पवयीन दोन कन्या हेच नाथाचें कुटुंब ! एवढ्यांत खोलावल्यावरून एक नातला नाथाला भेदून गेला. कल्याणला परत पौंहोचवू कां म्हणून त्यानें विचारले. पण नाथाला कल्याणला परत जावेसे वाटेना.

जूनच्या प्रारंभी एके दिवशीं वादळ होऊन त्या चाळींतील कांही खोल्यावरील एत्रे पद्धून गेले व ती कुटुंबे आश्रयासाठीं तात्पुरतीं दुसरीकडे गेली. पाऊसहि जोराचा पडला व नाथाच्या शेजारच्या खोलींत पाणी गळून ती जलमय झाली. नाथाच्या खोलीवरील पञ्चावर झाडाची एक फांदी कोसळून त्या सिमिटच्या पञ्चास भोंक पडले.

आतां मात्र नाथाला विचार करणे भाग पडले. त्यानें तेथील एका सज्जनाचा सज्जा घेतला व कल्याणला ताबडतोब परत जाण्याचे ठरविले. चाळींतील एका भल्या गृहस्थानें एक मुलगा मदतीस दिला. त्यानें तांगा आणला. नाथानें तेवढ्यांत जोख-मीच्या वस्तु कशातरी ट्रॅकेत कोंबल्या. ट्रॅक व एक वळकटी घेऊन खोलीस कुल्हप लावून बाबांचे स्मरण केले व नाथ कन्यांसह तांग्यात बसला व एकदांचा घरीं कल्याणला सुखरूप आला.

तेथें त्याच्या शेजाऱ्यांनीं व नातेवाईकांनीं मिळून त्याला एका नामांकित डॉक्टरला दाखवून औषधोपचार सुरु केले.

कल्याणला धर्मशाळेतील उतारूप्रमाणे नाथ रहात होता. पाऊस जोराचा सुरु झाला होता. इकडे प्रकृतीच्या सुधारण्याच्या चिंतेत नाथ होता. मालाडच्या सामानाची चिंता त्यानें बाबांवर सर्वस्वी सोंपविली होती.

सवडीप्रमाणे नाथाचे मेहुणे मालाडला लोरी घेऊन गेले व सर्व सामान घेऊन आले. आश्रयाची गोष्ट अशी कीं सुतळीच्या तोड्यासहि धक्का पैंचला नव्हता. घरावरचा पत्रा फुटला असतां त्यांतून पाणी गळून गाद्या कपडे कशा भिजल्या नाहीत, विशेष म्हणजे बाजाची पेटी कशी जशीच्या तशी चांगली राहिली, गांवाबाहेरच्या या चाळीत चोरांनी मुसळधार पावसांत रात्रीं खोलीचे कुलूप तोडून कांहीं चीजवस्तू कशी लांबविली नाहीं याचे कारण नाथाचे लक्ष्यांत येऊन त्यास गंहिवरून आले.

तुमचा मी भार वाहीन सर्वथा
नव्हे हें अन्यथा वचन माझें ॥

या बाबांच्या आश्वासनाचा प्रत्यय त्यास आला होता.

लवकरच सापानें कात टाकावी तसें नाथानें दुखणे टाकून दिलें व तो खडखडीत
बरा शाला, बाबांची लीला अगाध खरी !

• • • • •

बाबा नवसाला पावले—

श्री. पुरुषोत्तम तुलसीराम खुबालकर बी. ए. बी. एल.

शिक्षक रेलवे मिडल स्कूल, बिलासपूर हे लिहितात कीं,

आमचा आत्मविश्वास उडाला, डाक्टरांनी निदान केलं, ज्योतिष्यांनी भाविष्य वर्तीविलं, ‘तुम्हास संतानयोग नाही’ तरी उभयतांची बाबांवर अढळ निष्ठा जडली. घरी प्रतिदिन आरती सुरु झाली, पत्नी स्वतः आरती म्हणायची. अचानक प्रकृतीत सुधारणा झाली. जवळ जवळ आठ वर्षांनी ‘दत्तात्रय’ नामक बाळ २२।१०६० ला जन्माला आले. आनंदी आनंद झाला. प्रसूती वेदना सुरु होतांच रात्री ७ चॅंसु मुमारास पत्नीस घेऊन सरकारी दवाखान्यांत गेलो. पण व्यर्थ, घरी परत आलो. सर्वांनी मिकून आरती केली पुनः प्रसूती वेदना सुरु झाल्या. माझी सासू म्हणाली, ‘तुमच्या घरी साईंबाबा येणार’ पुनः दवाखान्यांत गेलो, साईंच्या नामस्मरणांत पत्नीने वरील मुलास जन्म दिला. पण काय? तिथून तीन महिन्यांनी गुरुवारी मुलाच्या डाव्या मांडीचे हाड मध्यभागी तुटले, वांकले नाही. दुःखाची परमावधि झाली.

नवसाला बाबा पावले-मांडीचें हाड जुळले

चिरंजीव दत्ताला येथील साऊथ इस्टर्न रेल्वेच्या दवाखान्यांत दाखल केले. तीन महिन्याचें मूळ काय आक्रोश. त्याचे दोन्ही पायाला प्लस्टीसीन बांधून वर बारीक दोराने त्याचे दोन्ही पाय बांधून दोर खिराडीवरून घेऊन डाव्या पायाकडे २ पौऱ वजन आणि उजव्या पायाकडे १ पौऱ वजन टांगून ठेवले. खाली ढोके वर पाय अशा स्थिरीत बाळाने किती दिवस राहायचे ! त्यांने शौच-मूत्र विसर्जन करै

कराव. आहूच दूध पिणारा तो त्यानें दूध प्यावै कसें ? आईने त्याला स्तनपान कसें करावै ? काय यातना काय तळमळ ? डॉक्टर बॅनर्जीनी हाड सेटींग केलें. स्क्रीनींग केलें १५ दिवसांनी, पण व्यर्थ. पुनः सेटींग पुनः एकस रे. पण हाड जुळेना. एक महिना लोटला. बाबांचे स्मरण चालू होतेच. संपूर्ण महिना बाळास ताप चढला नाही. त्याची दुःख सहिष्णुता बाबांनी घेतली. त्याचैं सर्व व्यवहार दुःखद तळमळीत होते. लोकांची ये जा सारखी सुरु. प्रत्येक जण टिपै गाळायचा. ‘किती छोटे बाळ. आम्हास पाहून हंसते’ सारे आश्र्य ! आम्ही हतबला झालो. D. M. O म्हणाले आणखी एक महिना रहा ! कुठकर धीर घरावा ? आम्ही उभयतांनी साईंचाबांस प्रार्थना केली. खुब विनवलें. नवस केला. बाळाचैं हाड जुळूं द्या. उद्यांच त्याच्या भारोभार गुळ किंवा साखर शीर्डीस वाढूं दुसऱ्याच दिवशी डॉ. इंदोलीकरांना एकस रे करायला भाग पाडले. तों काय चमत्कार ! ‘बाळाचैं हाड जुळून तयार ! झालेल्या आनंदाला काय माप ! मागच्या वर्षी (नोव्हेंबर १९६१) १६ पौँड वजनाचा गुळ वाढून नवस फेडला ! तें मूल आतां दुहुरुहु घावत, खेळतं नाचतं ! धन्य बाबांची कृपा !

लाईट व सीलिंग फॅनयुक्त रेलवे कार्टर मिळवून दिलें

Non Essential staff मध्ये रेल्वे शिक्षकवर्ग मोडत असत्यामुळे त्यांना कायद्यानं रेल्वे क्लार्टर दिले पाहिजे असें बंधन नाही. परंतु योग्यता नसूनसुद्धा १३ महिने सतत बाबाना प्रार्थना आणि साहेबाकडे पत्रव्यवहार लाबवतां लाबवता साहेबांच्या हृदयांत ब.बांनी प्रेरणा करून क्लार्टर १ फलंगावर दिलें गेले. तत्पूर्वी आम्हाला सर्व गैर सोयींनी युक्त असलेले चिना लाईट फैनचे शाळेपासून १ मैलावर क्लार्टर दिलें गेले होते ! कोणत्याही परिस्थितीत ते आपला निर्णय बदलण्यास तयार नव्हते पण घन्य बाबांची कृपा.

बाबांच्या कृपेने वी. ए. पास झालो !

१९५४ मध्ये मी नागपूर युनिव्हर्सिटीतून दोनदां बी. ए. नापास झालों. तर-
नंतर ६ वर्षांचा मुलगा वारला. बी. ए. होणे आवश्यक होते. मन लागेना
संपूर्ण धीर खचला ! १९६१ मध्ये त्याच युनिव्हर्सिटीतून बी. ए. मध्ये पास झालों.
गुरुवार ता. १०।८।६२ ला उशीराने प्रिन्सीपाल बी. टी. कॉलेज बिलासपुरला अर्ज
सादर केला. पूर्ण नकार दर्शाविला. शुक्रवार ११।८।६२ ला बाबांचे स्मरण करीत दोन
तास बाहेर बसलों. साहेबांनी आंत बोलावले. साईंच्या स्मरणांत मननांत प्रवेश देण्याचा
होकार दिला. प्रवेश मिळाला. हे. मा., बाबू आणि साहेब या त्रिमूर्तिच्या कठोर विरो-
धांत बाबांचे दर्शन घेऊन आल्यानंतर २३।१०।६२ ला बी. टी. करितां ३।१।३।६३
पर्यंत मंजूर झाली. घन्य बाबांची.

तमोगुणावर जय कसा मिळवाल ?

—संत विनोबा

हृषीच्या समाजस्थितीमध्ये तमोगुणाचे फारच भेसूर परिणाम दिसत आहेत. या तमोगुणाचा मुख्य परिणाम आळस, त्यांतूनच पुढे झोप व प्रमाद, या तिन्ही गोष्टी जर जिकतां आल्या तर तमोगुण जिंकला असें म्हणतां येईल, तमोगुणाच्या या तीन प्रकारांतील आळस हीं एक फारच भयानक वस्तु आहे. उत्तमोत्तम माणसेहि या आळसामुळे ब्रिघडून जाताब. समाजांतील सर्व सुखशांतीचा नायनाट करणारा हा रिपु आहे. लहानापासून वृद्धापर्यंत सर्वांना बिघडवितो. या शत्रूने सर्वांस व्यापिले आहे. हा शत्रू आमच्यांत शिरण्यासाठीं टपलेला असतो. जरा संधि सांपडली कीं शिरलाच आंत. जरा दोन घांस जास्त खा कीं लावलेच लोकायला त्याने. जरा जास्त झोपा म्हणजे डोक्यांवरून आळस जणू नियळतो आहे असें दिसते. असा हा आळस झोपर्यंत नाहींसा होत नाहीं तोपर्यंत सारे व्यर्थ आहे. परंतु आपण तर आळसासाठीं उत्सुक असतो. भराभरा काम करून एकदां पैसे मिळवावे म्हणजे मग विश्रांति मिळेल अशी इच्छा असते. पुष्कळ पैसे मिळवावयाचे म्हणजे पुढच्या आळसाची तयारी करून ठेवायची ! आपली अशी समजूत आहे कीं म्हातारपणी विश्रांति हवीच. परंतु ही खोटी समजूत आहे, आपण जर नीट वारू तर म्हातारपणीहि काम देऊ. म्हातारपणीं तर आपण अनुभवी असल्यामुळे अधिक उपयोगी पडणार. तर त्या वेळेसच म्हणे विश्रांति !

नळराजाची कथा

आळसास संधि न देणे यासाठीं दक्ष राहिले पाहिजे. एवढा मोठा नळ राजा. परंतु पाय धुतांना जरा त्याचा पाय कोरडा राहिला तर म्हणे तेथून तो कळी आंत शिरला ! नळ राजा तर अत्यंत शुद्ध, सर्वतोंपरी स्वच्छ, परंतु जरा अंग कोरडे राहिले, तेवढा आळस राहिला, तर शिरलाच आंत कळी. आपले तर सगळेच अंग उघडे पडलेले आहे. कोठूनहि आळसानें आंत शिरावै. शरीर आळसावले म्हणजे मग मनो-बुद्धिहि आळसावतात. आज समाजाची उभारणी या आळसावरच झाली आहे. यामुळे अनंत दुःखें आहेत. हा आळस जर आपण काढू शकलों तर सगळीं नाहीं तरी निदान बरीचशी दुःखें दूर करतां येतील.

हृषीं समाजसुधारणेची चर्चा सर्वत्र सुरु आहे. सामान्य माणसालाहि कमीत कमी इतके सुख मिळालें पाहिजे व म्हणून समाजरचना कशी असावी इत्यादि चर्चा होत आहे. एकीकडे अतिशय सुख तर दुसरीकडे अत्यंत दुःख आहे. एकीकडे संपत्तीचे

ढीग तर दुसरीकडे दारिघ्याचे खोल खड्हू. ही सामाजिक विषमता दूर करण्याची? जरुर तेवढे सर्व सुख सहज मिळविण्याचा एकच उपाय आहे व तो म्हणजे सर्वांनी आल्स सोडून श्रम करावयास तयार होणे हा होय. मुख्य दुःख आलसामुळेच आहे. शारीरिक श्रम करण्याचा जर सर्वांनी निश्चय केला तर हें दुःख दूर होईल.

काल्पनीक अन्व व झोप

परंतु समाजांत काय दिसते ? एका वाजूस गंजून गंजून निरूपयोगी होणारे लोक दिसतात, श्रीमंतांचे अवयव गंजून चालले आहेत. त्यांच्या शरीराला वापरच नाही. आणि दुसरीकडे इतके काम चाल आहे की सर्व शरीर द्विजून द्विजून गवून गेले आहे. सर्व समाजांत शारीरिक श्रम टाळण्याची प्रवृत्ति आहे. मरे मरेतो ज्यांना काम करावै लागते तें कांहीं खुशीनें श्रम नाहीं करीत. सुटकाच नाहीं म्हणून ते करतात. शहाणे लोक श्रम टाळण्यासाठी सबती संगतात. कोणी म्हणतात, ‘उगीच शारीरिक श्रम करण्यांत वेळ कां फुकट दवडावयाचा ?’ परंतु हे असें मात्र म्हणणार नाहीत, ‘ही झोंप कशाला उगीच ? हा जेवणांत वेळ कां दवडावा ?’ भूक लागते म्हणून खातों. झोंप लागते म्हणून झोंपतो. परंतु शारीरिक श्रमाचा प्रश्न उभा राहिला म्हणजे मात्र म्हणतों, ‘उगीच शारीरिक श्रमांत वेळ कां दवडावयाचा ? काय म्हणून हैं काम आम्हीं करावै, कां राबावै ? आम्हीं मानसिक काम करून राहिलों आहोत !’ भल्या माणसा, मानसिक काम करतोस तर अन्न मानसिक खा व झोंपहि मानसिक घे. मनो-मय झोंप व मनोमय अन्न घेण्याची योजना कर.

समाजांत अशा तळ्हेनें हे दोन भाग आहेत. एक मरमर मरणारे व दुसरे इकडची काढी तिकडे न करणारे. माझे एक मित्र म्हणाले, ‘कांहीं डोकीं व कांहीं खोकीं.’ एकीकँडे फक्त घड आहे व दुसरीकडे मुंडके घड फक्त शिजावयाचें. डोक्याने फक्त विचार करावयाचा. असे राहु, केतु, घडे व मुंडकीं हे प्रकार समाजांत झाले आहेत. परंतु खरोखरच केवळ मुंडकीं व घडे असतील तरी करै होईल. मग अंध-पंगु-न्यायाने कांहीं व्यवस्था तरी करतां येईल. आंधक्याला पांगक्याने रस्ता दाखवावा, पांगक्याला आंधक्याने खांद्यावर ध्यावें, परंतु घडे व मुंडकीं यांचे असे केवळ अलग गट नाहीत. प्रत्येकाला घड आहे व मुंडके आहे. रँडमुडांची ही जोडगोळी सर्वत्र आहे. याला काय करावयाचें? म्हणून प्रत्येकान आळस सोडलाच पाहिजे,

आक्ष जिंकण्याचा उपाय

आळस सोडावयाचा म्हणजे शरीर-परिश्रम करावयाचा. आळस जिंकप्याचा हाच उपाय आहे, हा उपाय अमलांत आणला नाहीं तर त्याची शिक्षाहि निसर्ग

भोगावयास लावील. रोगाच्या किंवा अन्य कोणत्या तरी रूपानें शिक्षा भोगणे सुटत नाहीं. शरीर ज्या अर्थी आम्हांला दिलेले आहे, त्या अर्थी श्रम हे करावे लागणारच. शरीर-श्रमांत गेलेला वेळ फुकट जात नाहीं त्याचा मोबदला मिळतो. आरोग्य उत्तम लाभते, बुद्धि सतेज, तीव्र व शुद्ध होते. पुष्कळ विचारवंतांच्या विचारांतहि त्यांच्या पोटदुखीचे व डोकेंदुखीचे प्रतिबिंब उमटते. विचारवंत जर उन्हांत, मोकळ्या हवेत, सृष्टीच्या सान्निध्यांत मेहनत करील तर त्याचे विचाराहि तेजस्वी होतील. शारीरिक रोगाचा जसा मनावर परिणाम होतो, त्याप्रमाणे शारीरिक आरोग्याचाहि परिणाम होतो, ही अनुभवाची गोष्ट आहे. पुढे क्षयरोग जडल्यावर पांचगणीला टेकडीवर हवा खावयास जावयाचे, किंवा सूर्यकिरणांचे प्रयोग करावयाचे त्यांच्या आधींच जर बाहेर कुदळी घेऊन खणले, बागेला पाणी घातले, लांकडे फोडली तर काय वाईट ?

झोपेचे सुख

आलस जिंकणे ही एक गोष्ट. दुसरी गोष्ट म्हणजे झोप जिंकणे. झोप ही वस्तुतः पवित्र गोष्ट आहे. सेवा करून थकलेल्या साधुसंतांची झोप म्हणजे तो योगच आहे. अशा प्रकारची शांत व गाढ झोप महाभाग्यवंताला लाभते. झोप खोल असावी. झोपेचे महत्त्व लांबीरुंदीवर नाही. बिछाना किती लांब व माणूस त्यावर किती वेळ होता. त्यावर झोप अवलंबून नाही. विहिर खोल असेल तर पाणी अधिक स्वच्छ व मधुर असते. त्याप्रमाणे झोप जरी थोडी असली तरी खोल असली तर उत्तम कार्य होते. अर्धा तास मन लावून केलेला अभ्यास चंचल वृत्तीने केलेल्या तीन तास अभ्यासापेक्षां अधिक फल देतो. झोपेचे तसेच आहे. लांबलचक झोप हितपरिणामी असतेच असें नाही. रोगी चोवीस तास बिछान्यावर असतो. बिछान्याची व त्याची सारखी गांठ असते. परंतु झोपेशीं गांठ पडत नाही. खरी झोप ही गाढ, निस्वप्न अशी असते. मेल्यावर यमयातना काय असतील त्या असोत, परंतु झोप न येणान्याला, दुःस्वप्नांनी घेरलेल्याला, कोण यमयातना! वेदामध्ये तो ऋषि त्रस्त होऊन म्हणतो—

“परा दुःस्वप्न्यं सुव”

“ नको नको ती अशी दुष्ट झोंप ! ” झोंप ही विश्रांतीसाठी असते. परंतु झोंपेतहि नाना स्वप्रै व विचार छातीवर बसतील तर कोठली विश्रांति ?

गाढ व खोल झोप कशी मिळावी ? जो उपाय आळसावर सांगितला तोच येथेहि योजावयाचा.. देह सारखा वापरला पाहिजे म्हणजे मग अंथरुणावर पडतांच मनुष्य मंल्यासारखा पडेल. झोप म्हणजे लहानसा मुत्युच अशी सुंदर झोप लागावी म्हणून दिवसां पूर्वतयारी चांगली पाहिजे. शरीर थकून गेले पाहिजे. त्या हंग्रेज

कवि शेवतपिअरने म्हटले आहे, “राजाच्या डोक्यावर मुकुट आहे, परंतु डोक्यांत चिंता आहे !” त्या राजाला झोप येत नाही. त्यांचे एक कारण म्हणजे शारीरिक अम तो करीत नाही. जागृतीत जो झोप घेतो तो झोपेच्या वेळेस जागा राहाणार. दिवसां बुद्धि व शरीर न वापरणे म्हणजे झोपच ती. मग झोपेच्या वेळी बुद्धि विचार करीत हिंडते व शरीरासहि खरें निद्रासुख लाभत नाही. मग लांबलचक निजत पडायचे. ज्या जीवनांत परम पुरुषार्थ साधावयाचा तें जीवन जर झोपेने खाल्ले तर पुरुषार्थ संपादावयाचा केव्हां ! निम्मे आयुष्य जर झोपेतच गेले तर मग काय मिळवावयाचे ?

विस्मरण हा रोग

पुष्कळ वेळ झोपैतच गेला कीं तमोगुणाची तिसरी गोष्ट जी “प्रमाद” ती सहजच घडते, झोपाळू मनुष्याचें चित्त दक्ष व सावध नसतें. त्यानें अनवघान उत्पन्न होतें. फार झोपेने पुन्हां आल्स उद्भवतो व आल्साने विसर पडतो, विस्मरण ही परमार्थाचा नाश करणारी वस्तु आहे. व्यवहारांतहि विस्मरणाने हानि होते. परंतु आमच्या समाजांत विस्मरण ही स्वाभाविक क्रिया होऊन गेली आहे. विस्मरण म्हणजे महान् दोष असें कोणालाच वाटतच नाहीं. कोणाला भेटावयास जाण्याचें डरविलेले असावें, परंतु भेटायला जात नाहीं. आणि विचारलें तर म्हणतो, “विसरलों बुवा !” असें सांगणाऱ्यालाहि कांहीं मोठी चूक झाली असें वाटत नाहीं. व ऐकणारालाहि समाधान होतें. विस्मरणावर इलाजच नाहीं अशी समजूत झाल्यासारखी दिसते. परंतु असा हा बेभानपणा परमार्थात वा प्रपंचात उभयता हानिकारकच आहे. विस्मरण हा मोठा रोग आहे. त्याने बुद्धीला कीड लागते. जीवन पोखरलें जातें.

मनाचा आळस हैं विस्मरणाचे कारण. मन जागृत असेल तर तें विसरणार नाही; लोकणाऱ्या मनाला विस्मरणाचा रोग जडलाच समजा. म्हणूनच भगवान बुद्ध म्हणत असत—

‘पमादो मच्चुनो पदं’

विस्मरण झणजे मरणच होय.

या प्रमादाला जिंकण्यासाठीं आळस, निद्रा जिंकून ध्या, शरीर-परिश्रम करा, व सतत सावध रहा. जी जी कृति करावयाची ती विचारपूर्वक करा. कृति उगीच सहजासहजी होतां कामा नये. कृतीच्या आधीं विचार, मागून विचार, पुढून मागून सर्वत्र विचाररूप परमेश्वर उभा असावा. अशी संवय लावीत जाऊं तर अनवधानतेचा रोग दूर होईल. सारा वेळ नीट बांधून ठेवा. क्षणाक्षणाचा हिशेब राखा, म्हणजे आळसाला बोट थिरकावण्यास जागा राहणार नाही. अशा रीतीनें सर्व तमोगुण जिंकावयाचा प्रयत्न केला पाहिजे.

खोगुणही शत्रूच

नंतर रजोगुणाकडे मोर्चा वळवावयाचा. रजोगुणहि एक भयानक शत्रु आहे. तमोगुणाचीच ही दुसरी बाजू. दोन्ही पर्यायशब्दच आहेत असें म्हटलें पाहिजे. शरीर खूप निजून राहिलें म्हणजे मग तें चळवळ करूं लागतें. आणि खूप धांवपळ करणारे शरीर पहुं इच्छितें. तमोगुणांतून रजोगुण भेटतो व रजोगुणांतून तमोगुणाची भेट होते. एक आहे तेथें दुसरा आहेच, ज्याप्रमाणे पोळी एकीकडे आग व दुसरीकडे फुपाटा यांत सांपडते, ज्याप्रमाणे मनुष्याच्या मार्गे पुढे हे रजोस्तमोगुण लागलेलेच आहेत. रजोगुण म्हणतो, ‘इकडे ये, तुला तमोगुणाकडे उडवतो.’ तमोगुण म्हणतो, ‘माझ्याकडे ये कीं रजोगुणाकडे फेंकतो.’ असे हे रजोगुण व तमोगुण परस्पर साहाय्यक होऊन माणसाचा नाश करतात. फुटबॉलचा जन्म लाठा खाण्यासाठी, तद्वत् रजोगुणाच्या व तमोगुणाच्या लाठा खाण्यांतच माणसाचा जन्म जातो.

रजोगुणाचें प्रधान लक्ष्मण म्हणजे नाना प्रकारची कायें करण्याचा हव्यास. अचाट कर्माची अपार आसक्ति. रजोगुणामुळे अपरंपार कर्मसंग जडतो. लोभात्मक कर्मासक्ति उत्पन्न होते. मग वासनाविकारांचा वेग आवरत नाही. इकडचा डौंगर तिकडे रचावा व तिकडचा खळगा भरून काढावा असें वाटते. समुद्रांत माती ओतून समुद्र बुजवावा आणि सहारा वाळवंटांत पाणी सोडून तेथें समुद्र करावा असें वाटते. इकडे सुवेजचा कालवा खण्ण, तिकडे पनामा बनवूं, अशी ही उठाठेवीची हौस असते. हे मोळूं तें जोळूं. लहान मुलगा चिंधी घेतो, ती फाडतो, तिचे दुसरे कांहीं करतो, तसेच हे. हे त्यांत मिसळ, तें ह्यांत मिसळ. तें बुडव, हे उडव, असे हे रजोगुणाचे अनंत खेळ असतात. पक्षी आकाशांत उडतो, आपणांसहि उडतां आले पाहिजे. मासा पाण्यांत राहातो, आपणांसहि पाणबुडी काढून तसें केले पाहिजे. अशा प्रकारे नरदेहांत येऊन पक्षांची व माशांची बरोबरी करण्यांत त्याला कृतार्थता वाटते. परकाया-प्रवेशाचे, दुसऱ्या देहांची कौतुके अनुभवायचे, हे डोहाळे त्याला नरदेहांत सुचत असतात. कोणाला वाटते मंगळावर उडावें व तेथील वस्ती पहावी. चित्त सारखे भ्रमण करीत असते. नाना वासनांचे जसें कांहीं भुत शिरतें अंगांत. जें जेथें आहे, तें तेथें पाहवतच नाही. घडामोड पाहिजे. मी एवढा मनुष्यप्राणी जिवंत असतांना ही सृष्टि तशीच कशी राहणार, असें त्याला वाटते. जसा एखादा पहिलवान असतो, त्याच्या अंगांत खुमखुमी असते, ती जिरविण्यासाठीं तो भिंतीलाच तडाखे देतो, शाडाला घके देतो. तशी रजोगुणाची उसळी असते. ही उसळी आली म्हणजे पृथ्वीला खणून तो कांहीं दगड बाहेर काढतो व त्यांना हिरेमाणके अशीं नांवे देतो. या उसळीसरशी तो समुद्रांत बुडी घेतो, तळचा कचरा वर आणतो व त्याला मोर्तीं हे नांव देतो. परंतु त्या मोत्याला नसतें भोक,

मग त्या मोत्यांना भोंके पाडतात. परंतु ती मोर्ती कोठे घालावयाची? मग नाकाकानांसहि सोनाराकडून भोंके पाहून घेतात. असे हे सारे प्रकार माणूस कां करतो? हा सारा रजोगुणाचा प्रभाव आहे.

धरसोडीची वृत्ति

रजोगुणाचा दुसरा परिणाम म्हणजे माणसांत स्थिरता राहत नाही. रजोगुणाला फळ तत्काळ हवें असते. म्हणून जरा अडथळा येतांच मनुष्य घेतलेला मार्ग सोडतो. रजोगुणी मनुष्य हैं सोड, तें धर अशी सारखी धरसोड करतो. रोज नवीन निवडा-निवड. याचा परिणाम, शेवटी हातीं कांहींच पडत नाहीं.

‘राजसं चलमधुवम्’

रजोगुणाची कृतिच चल व अनिश्चित आहे. लहान मुळे गहूं पेरतात व लगेच उपहून पाहनात. रजोगुणी मनुष्याचें असेंच असतें. भराभर सर्व पदरात पडलें पाहिजे. तो अधिर होतो, त्याला संयम राहत नाही. एके ठिकाणी पाय रोवणे त्याला माहीत नाही. येथे थोडे काम केले, जरा तेथे बोलबाला झाला, की चालला दुसरीकडे. आज मद्रासला मानपत्र, उद्यां कलकत्याला, परवां मुंबई—नागपूरला ! जेवढ्या म्युनिसिपालिट्या असतील तेवढीं मानपत्रे मिळावी अशी त्यास हांव सुटते. मान ही एकच वस्तु त्याला दिसते. एके ठिकाणी स्थिरपणे काम करण्याची त्याला संवयच नसते. यामुळे रजोगुणी माणसाची फार भयानक स्थिति होते.

रजोगुणामुळे मनुष्य नाना धंद्यांत लुडबुड करतो. त्याला स्वधर्म राहत नाही. वास्तविक स्वधर्माचरण म्हणजे इतर नाना कर्माचा त्याग करणे. गीतेतील कर्मयोग हा रजोगुणावर तोडगा आहे. रजोगुणांत सारेच चंचल. पर्वताच्या माथ्यावर पडणारे पाणी जर नाना दिशांनी वाहत गेले तर तें कोठेच राहत नाही, सारे नाहीसें होते. परंतु तेंच पाणी जर एका दिशेने वाहत जाईल तर त्या पाण्याची पुढें नदी होईल. तिच्यांत शक्ति उत्पन्न होईल. तिचा देशाला उपयोग होईल. त्याप्रमाणेच मनुष्य जर आपली सारी शक्ति नाना प्रकारच्या उद्योगांत न दवडतां ती एकत्र करून एकाच कार्यात सुव्यवस्थितपणे ओतील, तरच त्याच्या हातून कांही कार्य होईल. म्हणून स्वधर्मास महत्त्व आहे.

कर्मयोगाचा विशेष

स्वधर्माचै सतत चित्तन करून त्यांतच सर्व शक्ति बैंचली पाहिजे. अन्य वस्तूकडे लक्ष्य जातां कामा नये. हीच स्वधर्माची कसोटी आहे. कर्मयोग म्हणजे अति किंवा अचाट कर्म नव्हे. केवळ पुष्कळ कर्म करणे म्हणजे कर्मयोग नव्हे. गीतेचा कर्मयोग निराळी वस्तु आहे. फळाकडे लक्ष न ठेवतां केवळ स्वभावप्राप्त अपरिहार्य असा स्वधर्म

आचरणे व तद्द्वारा चित्तशुद्धि करीत राहणे हा कर्मयोगाचा विशेष आहे. नाहीं तर कर्म करणे सृष्टीत सारखे चाललेच आहे. कर्मयोग म्हणजे विशिष्ट मनोवृत्तीने सरें करणे. शेतांत धान्य पेरणे व मूठभर घेऊन कोठें तरी फेकणे या दोन्ही गोष्टी फार निराळ्या आहेत. या दोहोमध्ये महदंतर आहे. धान्य पेरले तर केवळे फळ मिळते आणि फेकले तर कसे नुकसान होते हैं आपण पाहतोच. गीता जें कर्म सांगते ते पेरणीप्रमाणे आहे. अशा स्वधर्मरूप कर्तव्यांत फार शक्ति असते. तेथे सर्व परिश्रम अपुरे पडतात. त्यामुळे धांवपळीस अवसरच राहत नाहीं.

हा स्वधर्म ठरवायचा कसा, असा जर कोणी प्रश्न करील तर ‘तो स्वाभाविक असतो’ हैंच त्याला उत्तर. तो शोधण्याची कल्पनाच चमत्कारिक वाटते. मनुष्य जन्मला त्यावेळी त्याचा स्वधर्महि जन्मला. मुलाला आई जशी शोधावी लागत नाहीं त्याचप्रमाणे स्वधर्म शोधावा लागत नाहीं. तो अगाऊच मिळालेला आहे. आपल्यापूर्वी दुनिया होती, आपल्यानंतर राहील. आपल्यामार्गे मोठा प्रवाह होता. व पुढेहि को आहे. अशा प्रवाहात आपण जन्मतो. ज्या आईबापांच्या पोटीं जन्मलों त्यांची सेवा, ज्या शेजाऱ्यांमध्ये जन्मतों त्यांची सेवा, या गोष्टी निसर्गतःच मला मिळाल्या. शिवाय माझ्या वृत्ति तर माझ्या अनुभवाच्याच आहेत ना? मला भूक लागते, तहान लागते. तर भुकेल्याला जेवळ घालणे, तहानेल्याला पाणी पाजणे, हा धर्म मला ओघानेच लाभला. अशा प्रकारचा हा सेवारूप, भूतदयारूप, स्वधर्म आपणास शोधावा लागत नाहीं. जेथे स्वधर्माचा शोध चालला आहे, तेथे कांहीं तरी परधर्म किंवा अधर्म चालला आहे अरु निश्चित समजावै.

सेवकाला सेवा धुंडाळावी लागत नाहीं. ती आपण होऊन त्याच्याकडे येते. परंतु एक गोष्ट लक्षांत ठेवली पाहिजे कीं अनायासे लाभलेले नेहमीं धर्म्यच असते असे नाहीं. एखाद्या शेतकऱ्यानें जर मला रात्रीं म्हटले, “चल, ते पलीकडचे कुंपण आपण चार पांच हात पुढे सारू. माझं शेत वाढेल. बिनबोभाट काम होईल.” ते काम जरी शेजारीं मला सांगत आहे. ते ओघानें खालेसे दिसले, तरी ते असत्य असल्यामुळे ते माझें कर्तव्य ठरत नाही.

देवासंबंधीं नाना विचार आणि नाना मते आढळून येतात. कशाला पाहिजे त्यासाठीं वादवियाद आणि चर्चा, त्याच्या उपयोग काय? मी एकच गोष्ट सांगतो. तुम्हीं स्वतः चांगलेव्हा आणि सतत सत्कृत्ये करीत रहा. त्यांतच तुमचा मोक्ष आहे.

गौतम बुद्ध

सत्संगाचा प्रभाव

लेखक :—वि. के. छत्रे, कल्याण

सत्संग अल्पकाल घडला तरी तो निष्फल होत नाही. कांहींतरी चांगला परिणाम केल्यावांचून राहत नाही. साधूच्ये एकादें वाक्य जातां जातां सहज कानावर पडलें तर सबंध आयुष्याला निराळें चांगले बळण एकदम लागल्याचीं उदाहरणे घडलीं आहेत. वाल्या कोळ्याला महर्षि नारदांची संगति थोडा वेळ लाभतांच एकदम उपरति झाली व वाटमान्याचा धंदा सौहून राम नाम एकाग्रतेने जपून तो आद्य कवि पदास पोंचला; महर्षि वालिमकी होऊन जगास वंद्य झाला.

ही झाली पुराणांतील गोष्ट. हळीच्या काळी सुद्धां सत्यानें जातांना देवळांत चाललेल्या कीर्तनांतील बुवांच्या तोडच्ये एकादें सुभाषित ऐकून सन्मार्गाला लागलेल्यांची उदाहरणे आढळतात.

साधूंचा प्रभावच तसा असतो. त्यांच्या नुसत्या दर्शनानें मनांतील पाप विचार जळून भस्म होतात. दुराचरणाची लाज वाटते. अंतःकरणांत सत्वगुण उत्पन्न होऊन त्यांच्या प्रभावानें रजोगुण व तमोगुण निर्बळ होतात. त्यांचे सहज संभाषण पेकळे तर मानवी जीवनाचे साफल्य कशांत आहे याचा केवळ बोधच होतो असें नव्हे तर तसें आचरण करण्याचा मार्ग स्वच्छ दिसू लागून मानवाला त्या मार्गानें जाण्याची उत्कट ग्रेरणा मिळून तो त्या दिशेने लोकरच चालूंहि लागतो.

साधूंना वंदन करतांना त्यांच्या पदकमलावर मस्तक ठेवतांना, त्यांच्या अंगांत संचरणारी एक प्रकारची तेजोमय विद्युत आपल्या मस्तकाचेद्वारे शरीरांत शिरते. आणखी एक महान लाभ त्यावेळी होतो. विनम्र जीवाचे कल्याण ब्हावे. असा मनोमय आशीर्वाद न कळत साधूकळून मिळतो. तो शांत व प्रेमळ हृषिद्वारा प्रतीतही होतो.

सत्संगातीचे असे अनेक चिरस्थायी लाभ असले तरी हळीच्या काळांत-भोंदू साधूंनी गजबजलेल्या जगांत—अस्सल सत्संग फार दुर्मिळ. पण—

सतां सऱ्गो महां भवति त्रु सुपुण्येन महता। पूर्व पुण्याई सबळ असली तर सत्संग मिळतो व तो आपला प्रभावहि दाखवतो.

याचे अर्वाचीन काळांतील प्रत्यक्ष उदाहरण म्हणजे कै. पंडिता शमा देवी राव. गेल्या शेतकाचे शेवटी महाराष्ट्रांत विशेष बुद्धिमत्तेने चमकलेल्या थोऱ्या विद्वानांत ज्यांची गणना केली जाते त्या शंकर पांडुरंग पंडितांची ही कन्या. हे पंडित नुसते आढऱ्यांवाचे नसून आपले आढऱ्यांव सार्थ करणारे इंग्रजी, लॅटिन व संस्कृत भाषेचे गाडे विद्वान होते. आंग्लभूमीत व भारतांत प्राचीन संस्कृत साहित्याचे संशोधक

महेनुन। ख्याति पावलेले, ब्रिटिश सरकारचे उच्चपदःस्थ सेवक व न्या. रानडे यांचे हे परमस्नेही होते. त्यांचेकडे नेहमीं शाळी विद्वान् मंडळी येत असत व त्यांचा योग्य गौरव केला जाई.

ते पोरबंदरचे कारभारी असतां स्वामी विवेकानंद हे त्यांचेकडे सुमारे अकरा महिने सुखसंवादासाठी येऊन राहिले होते. तेव्हां पणिडता क्षमा ही एक चिमुकली पोर होती. स्वामीजींच्या दर्शनाचा, सुखसंवाद श्रवणाचा व पादवंदनाचा तिच्या संस्कारक्षम मनावर इतका विलक्षण परिणाम झाला कीं लग्न होऊन सासरीं गेल्यावर मनाला स्वाल्प्य मिळतांच ते संस्कार आपला प्रभाव दाखवूं लागले. तिला संत वाढायाची गोडी लागली. खन्या राधूची संगति मिळणार नाहीं तोंवर मुमुक्षुसु सच्चरित्रांचीच संगत धरावी लागते.

तुकाराम महाराजांच्या चरित्राचें तिनें प्रथम मनन केले. त्यांत ती इतकी रंगली कीं सुधोध संस्कृत काव्यांत तें गाण्याची तिला एकदम स्फूर्ति झाली. महात्माजीर्नीं आरंभिलेला सत्याग्रह संग्राम यावर तिनें संस्कृतांत रचिलेली सत्याग्रह गीता विद्वानांच्या आदरास पात्र झाल्यामुळे काव्यशक्तीबद्दल एकप्रकारचा आत्मविश्वास तिच्या मनांत अगोदरच उत्पन्न झाला होता. उत्कट इच्छा, अखंड परिश्रम व स्फूर्तिदेवतेची कृपा यांच्या मधुर मीलनामुळे ‘तुकारामचरितम्’ लौकरच संपूर्ण रचून झाले व महाराजांच्या ३०० द्या पुण्यतिर्थींच्या समारंभास इंग्रजी भाषांतरासह प्रकाशित होऊन विशेष शोभा आणली.

त्याचें कौतुक झाल्यामुळे ‘रामदासचरितम्’ तिनें तसेच रचून श्रीशानोबारायांचें चरितगान आरंभिले. त्या चरित्रांत क्षमादेवी इतकी तन्मय झाली कीं चरितगान संपते न संपते तोंच जड देह टाकून माझलीच्या कुर्यांत अन्तर्धान पावली. माझलीने जणू तिची तपश्चर्या जाणून तिला आपल्या तेजांत विलीन करून टाकले.

एका पणतीवर अनेक पणत्या लागतात. पहिली विजली तरी दुसऱ्या तेवत रहात. त्यांच्यावरून आणखी अनेक पणत्या पेट घेतात व लोकांस प्रकाश देतात.

प्रासादिक काव्याचें असेच असें, रामायणावरून कालिदासासारखें कवि स्फूर्ति घेतात, कालिदासापासून अश्वघोषासारखें कवि निर्माण होतात.

क्षमादेवीचीं संत चरित्रे अर्शीच स्फूर्तिदायक ठरलीं आहेत.

देवावर प्रेम करणे म्हणजे सर्वीवर प्रेम करणे. कारण सर्वत्र तोंच व्यापून राहिला आहे, नाहीं कां?

मन हा पाया आहे. तो जर भरभक्तम व खंबीर असेल तर देहरूपी इमारत केव्हांही डळमळणार नाही. त्या खंबीर पायावर ती सदैव ताठ उभी राहील.

नीति धर्माचे महात्म्य

—महात्मा गांधी

आज नीतिधर्माचीं तत्त्वे पायांखालीं तुडविलीं जात आहेत. नीति मार्गे पडून अनीति आमच्यावर चाल करूं पहात आहे. अशावेळीं प्रत्येकाचे कर्तव्य कोणते, याचे या लेखांत महात्माजीनीं सुंदर विवेचन केले आहे. त्यांच्याकाळीं नव्हे तर आजच्या व कोणत्याही काळीं तें उपयोगी ठरणारे आहे.

कर्तव्यासंबंधीं पाश्चात्यांची कल्पना अशी आहे कीं, बहुजनांचे सुख पाहिले म्हणजे झालें. आणि सुखाची त्यांची व्याख्या काय? तें लोक शारीरिक व आर्थिक दृष्टीने पहातात, या प्रकारच्या सुखासाठीं ते वाटेल तें करतील. नीतिमत्तेला तेथें स्थान नाहीं. शारीरिक व आर्थिक सुख संपादन करण्यासाठीं झगडत असतां नीतिनियम पायांखालीं तुडविले गेले तरी त्याची त्यांना फारशी पर्वा नाहीं. तसेच बहुजनांचे कल्याण पाहिले म्हणजे झालें. त्यासाठीं अल्पसंख्यांक चिरडले गेले किंवा रसातळास गेले तरी त्यांची पर्वा करण्याची त्यांना जरूरी मासत नाहीं. आणि अशा या विचारसरणीचे परिणाम यूरोपवर कोणते घडत आहेत हे आपण पहातच आहोत; त्या देशांतहि ही चूक दाखवून देणारे महात्मे निपजले आहेत. शारीरिक व आर्थिक सुखाच्याच मार्गे लागल्यानें केवळ बहुजनांचेच हित पहावयाचे हे ईश्वरी कायद्याविरुद्ध आहे हे ते वेळोवेळीं दाखवून देत असतात. पूर्वीच्या काळीं होऊन गेलेल्या अशा विचारवंतांपैकीं जोॊन रस्किन हा एक होता. त्यानें ‘अंडु धिस लास्ट’ या आपल्या ग्रंथांत स्पष्टपणे दाखवून दिले आहे कीं, माणूस हा खराखुरा सुखी केव्हां होईल? तो नीतिनियमांचे पालन करील तेव्हांच!

सद्गुण घ्यावे दुर्गुण टाळावे

आम्हीं अलिकडच्या काळांत पाश्चात्यांचे अनुकरण करूं लागलों आहोत. पाश्चात्यांत गुण आहेत तें आम्हीं जरूर घ्यावे; त्यांचे अनुकरण जरूर करावें; परंतु त्यांचे दुर्गुणही डोळे झांकून उचलावयाचे याला काय वरै म्हणावयाचे!

जगांतील सर्व धर्मात नीतीमत्तेचे महत्त्व गायिलेले आहे. धर्माचे काय? सर्व-साधारणपणे व्याकहारिक दृष्टीने जरी पाहिले तरी नीतिधर्मानीं वागणे हेच फायदेशीर असतें असें विचारांती आढळून येईल. आम्हांला खरेखुरे सुख पाहिजे असेल तर नीतिधर्म पायदळीं तुडवून चालण्यासारखे नाहीं.

पुण्यतिथी उत्सवाचा सोहळा

श्रीसच्चिदानंद सद्गुरु साईबाबा महाराज शिर्डी यांचा पुण्यतिथी उत्सव सालाभादप्रमाणे श्री. समाधी मंदिरांत मिती आश्विन कृष्ण. ८ दिनांक ७-१०-६२ रविवारपासून तीन दिवस साजरा झाला. या उत्सवाकारितां महाराष्ट्र, म्हैसूर, मद्रास, आंध्र, बंगाल, खानदेश, मध्यप्रांत, वैगैरे प्रांतांतून बरेच भक्तगण श्रींचे उत्सवास उपस्थित होते.

दि. ७-१०-६२ रविवार रोजी पहाटे नित्यकार्यक्रमा व्यतिरिक्त श्रींचे फोटोची व साईसच्चारित्र पोथीची मिरवणूक पहाटे ६ वाजतां श्रीमंदिरांतून निघून गुरुपादुका निंबवृक्षपारावरून श्रींचे द्वारकाभाईत गेली तेथें ठेवलेले भव्य चांदीचे मखरांत फोटोची स्थापना करून २४ तास नाम सत्ताह व श्रीसाईचरित्र पारायण सत्ताह दुसरें दिवशीं पहाटे ६ वाजेपर्यंत होऊन सत्ताह मिरवणूक होऊन समाप्ती झाली. दुपारी ४ ते ६ वाजेपर्यंत श्रीमंदिरांत श्री. श्री. बा. देव यांचें कीर्तन, रात्रौ कलाकारांचीं हजेरी व गांवांतून श्रींचे पालखीची मिरवणूक असें कार्यक्रम झाले.

दि. ८।१०।६२ सोमवार रोजी नित्य कार्यक्रमाव्यतिरिक्त भक्तांचे सामुदायिक अभिषेक, पूजा झाल्या. १० ते १२ पर्यंत श्री. श्री. बा. देव वकील, ठाणे यांचें श्री साईपुण्यतिथी या आख्यानावर कीर्तन. सकाळी ९ ते १० पर्यंत (भिक्षा) मिरवणूक गांवांतून काढप्यांत आली. ४ ते ६ पर्यंत श्रींचे जुन्या कापडांची प्रसाद म्हणून विक्री करणेत आली. (आराधना विधी) व सिमोलंघन मिरवणूक काढप्यांत आली. रात्रौ श्रींचे रथाची मिरवणूक गारुड भजन व रात्रौ ९ ते पहाटे ६ वाजेपर्यंत श्रीमंदिरांत कलाकारांच्या हजेप्या (जागर) गायन, वादन, भजन, नकला वैगैरे झाल्या.

दि. ९।१०।६२ मंगळवार रोजी नित्य कार्यक्रमाव्यतिरिक्त संस्थान गवई श्री. विष्णुराव मराठे यांचे १० ते १२ वाजेपर्यंत गोपालकाला कीर्तन, दही हंडी. (फुगडी खेळ वैगैरे) होऊन उत्सव समाप्त झाला.

उत्सवाकारितां खास तीन मोठे मांडव घालण्यांत आले होते. तसेच रंगीत कापडाच्या नक्षीच्या कमानी, ध्वजा, तोरणे विद्युत दिव्यांची रोषनाई केली होती. तसेच भक्तांना राहाण्याची स्नानाची पाण्याची, जेवणाची व्यवस्था उत्तम ठेवण्यांत आले होती. नेहमीचे दरांत पक्कान्न भोजन देण्यांची व्यवस्था करण्यांत आली होती. साफ सफाई, स्वच्छता आरोग्य खात्यामार्फत उत्तम ठेवली होती. ज्या ज्या भक्तांनी द्रव रूपानें व शरीरकष्टानें श्रींची सेवा केली त्यांचे, त्याच्या मुलाबाळांचे, इतर सर्व भक्तां समर्थ साईबाबानी कृपाआशीर्वादानें रक्षण करावें हीच प्रार्थना.

श्रीसाईंनाथ वाचनालय

(व्यवस्थापक यांजकडून साभार)

या याचनालयांस श्रीसाईंबाबा संस्थानचे अधिकारी व नोकरवर्ग यांनी वर्गणी गोळा करून २५ दिवाळी अंक भेट दिले. त्यांची नांवे:—

१ रिसीव्हर श्री. बा. दर्प साहेब	१२ ,, बी. बी. बाकलीवाल
२ डॉ. एस. डी. गुजराठी	१३ ,, एन्. आर. पवार
३ श्री. एम्. आर. गंधेसाहेब	१४ ,, रंगनाथ ना. कुलकर्णी
४ ,, ए. आर. शिंदे	१५ ,, प्रभाकर शां. नागपुरे
५ ,, के. बी. सरोदे	१६ ,, बावूराव गायकबाड
६ ,, व्ही. व्ही. बागवे	१७ ,, एस. वाय. धरम
७ ,, एल. के. कुंभार	१८ ,, रामदास के. परदेशी
८ ,, एस. आर. मिराणे	१९ ,, सोपान रा. जगताप
९ ,, एस. ई. जोगस	२० ,, कोंडाजी बी. शेळके
१० ,, जे. बी. बाकलीवाल	२१ ,, विठ्ठलराव मराठे
११ ,, एस. एन्. चौबल	

भेटीदाखल मिळालेले दिवाळी अंक

अ. नं.	नांवे	अंकांची नांवे	पत्ता
१	श्री. शुक्लसाहेब	सुगंध	नाशिक
२	,, फुलचंद के. गंगावळ	प्रभा	शिर्डी
३	,, रोहम गुरुजी	सुदर्शन	,
४	,, एस्. टी. टिमकर	वसुधा	,
५	,, जोशी	धनंजय	,
६	,, वारीक ओव्हरसिअर न. क.	बुवा	,
७	,, आचार्य चन्दनमल गुंदेचा	नवा मराठा	अहमदनगर
८	,, संपादक, शं. पा. कपिले	नव संजीवनी	कोपरगांव
९	,, राम निसळ	आझाद हिन्द	अहमदनगर
१०	,, प्रभाकर शंकर परुळेकर	बेळगांव समाचार	बेळगाव
११	,, ग. गो. जाधव	पुढारी	कोल्हापूर
१२	,, रमणीकलाल सरैया	राष्ट्रवाणी	मुंबई
१३	सौ. नलिनी मुळगांवकर	रत्नदीप, कलायुग	मुंबई

श्रीसाईनाथ हॉस्पिटल, शिर्डी

हॉस्पिटल फंडासाठी देणगी देणाऱ्या भक्तांची यादी

(ता. १०-९-६२ ते २४-१०-६२)

	भक्ताचें नांव	रु. न. पै.
१)	श्री. वी. व्ही. मुंडकर,	मद्रास ११००-००
२)	श्री. बाबुराव पाटील,	दिग्रस ५०१-००
३)	श्री. बाबुराव पाटील,	दिग्रस २००-००
४)	श्री. बाबुराव पाटील,	दिग्रस १००-००
५)	श्रीमति सोनाबाई	आर्बीकर, मद्रास १०१-००
६)	श्री. आर. एल. बिंद्रा,	खरकी ५००-००
७)	श्री. व्ही. एस.	देशपांडे, १०१-५०
८)	श्री. पी. एस.	सिताराम, मुंबई ५१-००
९)	डॉ. होमी ए.	वाटलीवाला, मुंबई १०१-००
१०)	जस्टिस जे. आर.	मुघोळकर, दिल्ली १०१-००
११)	श्री. एस. एन.	गायतोडे, मुंबई ५१-००
१२)	श्री. जयंतीलाल,	मुंबई ७५-००
१३)	श्रीमति साधना	मालीक, मुंबई ६२-००
१४)	श्री. जेव्ही. देसाई,	मनमाड १५१-००

१५)	,, जी. एम्. व्यास,	मुंबई १०१-००
१६)	,, एन्. वी. गजर,	मुंबई १०१-००
१७)	,, सी. एम्. मोदी,	मुंबई ३५-००
१८)	,, प्रफुल्लसिंग पंड्या,	मुंबई ५१-००
१९)	,, रामचंद्र जाधव,	सोलापूर ४१-००
२०)	,, ठाकुरदास टोपणदास,	सिंकंदाबाद १०१-००
२१)	,, एक साईभक्त	१०१-००
२२)	मिसेस एम्. ए. दार,	मुंबई ५-००
२३)	श्री. राज मेहता, मुंबई	५-००
२४)	,, द्वारकादास बेसमल,	मुंबई ५-००
२५)	,, टॅपीड कोनपळ्या,	मुंबई ५-००
२६)	मिसेस होमी ओ.	नालाशेठ, मुंबई २५-००
२७)	श्री. रुसी मनचरजी,	मुंबई ११-००
२८)	,, वी. आर. बदामी,	मुंबई १०१-००
२९)	मिसेस कुपर, मुंबई	५-००
३०)	श्री. इश्वरदास, नागपूर	२५-००

* श्रीसाईलीला—

३१) मिसेस इराणी, मुंबई	५-००	४८) पुण्डप्पा बसप्पा, इटगी ७००-००
३२) श्री. दत्तात्रय रामचंद्र कोटनीस, पुणे	७०-३२	४९) „, सुर्यकांत ह. शाह, मुंबई ५१-००
३३) श्री. महिपतराव दि. थोरात, बाळकी	४२-००	५०) „, बिनविता एजन्सि, मुंबई ११-००
३४) सौ. होर्मी ए. बाटलीवाला, मुंबई	२५-००	५१) „, प्रेमचंद पुथली, मुंबई ५-०००
३५) श्री. बी. डी. गङ्गदर, मुंबई	१५-००	५२) „, एच. एस. कोटबाल, रायगढ १००-००
३६) अँटलॉस मिल्स कं.	मुंबई ५१-२५	५३) „, के. गनाप्पा, पुणे ११-००
३७) डायमंड लाईट हाऊस, मुंबई	५-२५	५४) श्रीमति सुलोचना एच. मेहता, मुंबई २०१-००
३८) शांतारामशेठ मालगुंडकर, रत्नागिरी	५-२५	५५) „, सुधा डी. मेहता, मुंबई ११-००
३९) एम. ए एल. मुदी, कलकत्ता	४४-००	५६) डॉ. व्ही. आर. मेहता, मुंबई ३३-००
४०) के. डब्लू. मेथानी, मुंबई	५१-००	५७) डॉ. (सौ.) एस. व्ही. मेहता, मुंबई २२-००
४१) एम्. जी. महेश्वरी, मुंबई	५००-००	५८) „, मेहता अँड फॉमिली ११-००
४२) मधुकर स. मयेकर, मुंबई	३१-२५	५९) जियाबेन अँड फॉमिली, मुंबई ११-००
४३) कु. संजय जगदीश खटावकर, मुंबई	५१-००	६०) देवेन्द्र बी. डी. अँड फॉमिली, मुंबई ५-००
४४) एस. आर. जोशी, मुं. ५-००		६१) श्री व्ही. आर. भट, वसई ५-००
४५) तमन्नप्पा मलडकर, रायपूर	१०१-००	६२) „, जी. व्ही. क्षीरसागरसाहेब, शिर्डी ५१-००
४६) हेमंत धरमसी माणिक, जरिया २५१-००		६३) „, ए. डायमंड जोहन्नेसरी, मुंबई ५१-००
४७) इ. आर. मालपेकर, मुंबई	१००-००	६४) „, विजयकुमार, सिंकंदराबाद ५१-००

६५)	लॉरेन्जो वॉच कं.	कानपूर	२५-००
६६)	श्री. शामराव कौतीक पाटील	मुजफ्फरपूर	५-००
६७)	श्री. राम एम्. बी. गवांदे	इंदौर	५-००
६८)	श्री. विजयकुमार बेनी,	बी. ए., गडवाल	१०-००
६९)	„ पी. डी. कालेकर, मुं.	कालेकर	२५-००
७०)	„ लॉरेन्जो वॉच कं.	मद्रास	२५-००
७१)	„ जी. एस. श्रीवास्तव	नागपूर	२-००
७२)	„ आनंद कृष्णराव, मुं.	आनंद	२२-००
७३)	„ वाय. ए. आजगांवकर	कारवार	१०-००
७४)	„ टी. कृष्णास्वामी	पीलाई, निजामाबाद	१३-००
७५)	„ सदाशिव प्र. कुलकर्णी,	वानखेडे	१-००
७६)	„ लॉरेन्जो वॉच कं.	कलकत्ता	२५-००
७७)	„ डी. सी. वाडीया,	बडोदा	५-००
७८)	„ एस. एस. पाटील,	कापली	१०१-००
७९)	„ बी. जी. वेल्हाळ,	नवी दिल्ली	१२-००
८०)	„ आर. बी. डुमणे,	चांदई	५१-००
८१)	„ बीनीचंद एल.	देशपांडे, मुजफ्फरपूर	८-७५
८२)	लॉरेन्जो वॉच कं.	कानपूर	२५-००

८३) सौ. जानकीदेवी शं.	
गांधी, छिंदवडा	५-००
८४) इंटरनेशनल ट्रेडिंग कॉर्पोरेशन, मुंबई	२२-००
८५) टी. कुप्पास्वामी पिलाय, निझामाबाद	१४-००
८६) सौ. सुमती व्ही. पेंडारकर, रापूर	३६-००
८७) लैरेन्जा वॉच कं. मद्रास	२५-००
८८) स्वामी केशवयाजी मद्रास	१००-००
८९) एम. एल. मुदी, कलकत्ता	७-००
मुंबई ऑफीस कडील जमा (२६-९-६२ ते ३१-१०-६२)	
१) श्री. धो. ह. साखरकर, सुंबई ६-००	
२) „ म. य. देसाई „, ६१-००	
३) „ अ. अं. सावंत „, ४-३३	
४) „ टी. डी. रामनाथ, मद्रास ६-००	
५) „ टी. आर. रामानुजन ६-००	
६) „ डी. पी. लीलाराम, आफ्रिका ५१-००	
७) „ एम. एस. वैकट मद्रास ५००-००	
८) „ आय. सी. वाली, चिकोडी ११-००	
९) „ डी. शानवेल्ल मद्रास ७-००	
१०) „ मे. गोल्ड सोप कं. सुंबई २०-००	
११) सौ. पार्वतीबाई भाईदरकर सुंबई २५-००	

—४४★★★★★★★★★★★★★★★★★★ श्रीसाईलीला—

१२)	,, पी. केसना,	
	बुवाकुटला	१००-००
१३)	,, द. वि. कुल्कर्णी,-	
	मुंबई	५-००
१४)	,, शारदा आयंगार	५-००
१५)	,, स्वरलथम्मा मोयूर	१००-००
१६)	,, श्रिगे. पी. आर. कुमार,	
	पूणा	१०-००
१७)	,, साईभक्त, मुंबई :	१०-००
१८)	,, र. दा. ठाकोर	२५-२५
हॉस्पीटल फंडाकरीता रोखीने जमा झालेल्या रकमेचा तपशील		
२४-१०-६२ ते २३-११-६२ अखेर		
	देणगी दाराचें नांव	रु. न.पै.
५५)	श्री. पी. एफ. एम.	
	होमाजी, मुंबई	५-००
५६)	,, बी. एफ. एम.	
	होमाजी, मुंबई	१०-००
५७)	,, गोवर्धनदास बी.	
	दोशी, जगदलपुर.	२५-००
५८)	,, ए. व्ही. खाबेकर,	
	शिर्डी.	१०-००
५९)	,, के. जी. प्रभु, मुंबई.	१००-००
६०)	,, हर्डीकर. पुणा.	५१-००
६१)	,, हर्डीकर. पुणा.	१-००
६२)	मिसेस. सुलोचना	
	शशीकांत पाटील.	
	मुंबई.	४०-००
६३)	श्री. एन. इं. दस्तुर.	
	मुंबई.	२५-००
६४)	,, एस. के. शेट्टी,	
	मुंबई	१०१-००
६५)	,, जी. एस. दिक्षीत,	
	सांगली	२५-००

१९)	,, ले. कल्न दयाशंकर,	
	आसाम	५००-००
२०)	,, शं. गो. सारंगधर,	
	मुंबई	११-००
२१)	सौ. ए. कृष्णन	४६-००
२२)	,, शाला कानव्हीदे	५-००
२३)	मेश्रपै. आटोमाबाईल	
	सीकिंदराबाद	३१-००
२४)	श्री. विठ्ठल ब. वैद्य,	
	मुंबई	१५-००
६६)	,, बी. पी. पाटील,	
	सांगली	२१-००
६७)	,, एस. के. गायकबाड,	
	औरंगाबाद	२४-००
६८)	,, जी. एस. दिक्षीत,	
	सांगली	१०-००
६९)	,, बी. व्ही. कृष्णमूर्ती,	
	मुंबई	१००-००
७०)	,, डॉ. गांधी,	
	मुंबई	३२-५०
७१)	,, पी. मंत्री, मुंबई	५-५०
७२)	,, जव्हेरीलाल घिरजलाल,	
	मुंबई	१०१-००
७३)	,, टी. जी. श्रॉफ,	
	अमरावती	११-००
७४)	,, एम्. सी. जव्हेरी,	
	मुंबई	५-००
७५)	,, रतीलाल हीराजी	
	चित्रे, नैरोबी	५१-००
७६)	,, एम्. एस. डांगे,	
	मुंबई	५१-००

—श्रीसाईलीला*****४६—

७७) „ जसवंतलाल	
	कानकिया, मुंबई १००-००
७८) „ do do	२५-००
७९) „ हिमतलाल	
	तलकचद, इंद्हेर २०१-००
८०) „ मि. पटेल, मुंबई	१०५-००
८१) एक भक्त,	१०-००
८२) श्री. शिवलींग	
	मनमसअप्पा, धुळे २३१-००
८३) „ मनुभाई हरगोविंद	
	ठकुर, मुंबई १०१-००
८४) „ महन अप्पा,	
	कोरेगांव २१-००
८५) „ बी. गोविंदराव,	
	कोरेगांव ११-००
८६) श्री. एस. ए. पाटील.	
	कोल्हापुर. १०१-००
८७) „ पी. के. मेहता,	
	मुंबई. ११-००
८८) „ मालती एल. राणे.	
	मुंबई ३८-००
८९) „ एकभक्त. मुंबई	१०१-००
९०) „ लिमये. के.	
	डब्ल्यु, मुंबई. ११-२५
९१) „ वाय. बी.	
	झसाळकर, मुंबई. ११-००
९२) „ सुमंत पी.	
	भोजने, मुंबई ११-००
९३) „ बही. के. शाह,	
	मुंबई. ५०-००
९४) „ एस. एफ.	
	वरडा, मुंबई. २००-००
९५) „ सरलाखेन रतीलाल संघवी,	
	मुंबई १०१-००
९६) „ एच. नारायणा,	
	अहमदनगर १७-५०
९७) „ एन. सी. सोम,	
	मुंबई ४६-६०

९८) मिसेस माणिक बाळ,	
	देवलाली कॉम्प १५-००
९९) श्री. बी. पी. चैंबुरकर,	
	मुंबई ५-००
१००) „ टी. पापंख्या,	
	हैदराबाद १२-००
१०१) „ अस्माराम ठाकुरदास,	
	मुंबई ११-००
१०२) „ जगदीश शिवराम खटावकर	
	मुंबई ५-००
१०३) „ डॉ. चन्नारेण्णी,	
	आंध्र प्रदेश १५-००
१०४) „ चंद्रश देसाई,	
	मुंबई २७-००
१०५) मि. रेवती सापनी, डॉ. सापनी,	
	मुंबई ५१-००
१०६) „ चंदुलाल एस.	
	पंज्या, „ १००-००
१०७) „ श्रीधर साहेबराव	
	कदम, परभणी ३०१-००
१०८) „ एल. एल. शाह	
	मुंबई ११-९०
१०९) „ बाबुभाई गांधी,	
	नघसारी ४२-२५
११०) के. विरथ्या,	
	सिंकंद्राबाद १०१-००
१११) के. विरथ्या „	५-००
११२) श्री. द्वारकासाद जेठा-	
	लाल कामदार
	नागपुर ११-००
११३) „ सी. पी. पटेल.	
	मुंबई ५१-००
११४) „ भागवत टी.	
	गायके, शिर्डी ११-००
११५) „ के. के.	
	माणेकजी, मुंबई १०-००

म. ऑ. सेंक्शन हॉस्पिटल फंडासाठी म. आ. ने आलेली रकम
ता २३।१०।६२ ते २३।११।६२ अखेर पावेतो.

देणगीदाराचें नांव	रु. न.पै.	देणगीदाराचें नांव	रु. न.पै.
२५) श्री. एम. एस. कुमारण, मुंबई	१००-००	३७) श्री. एफ. जे. अँटीया सुरत	११-००
२६) „ बलवंत कृष्णा काणेकर, सावंतवाडी कुडासे ५-००		३८) सौ. श. अ. कुलकर्णी ११-००	
२७) „ बी. एस. नागराजीया न्यु दिल्ली ५-००		३९) श्री. वि. ना. बोरकर ११-००	
२८) „ प्रदीप दिनकर कालेकर, मुंबई १०-००		४०) श्री. एस. पी. कामथ सिंकंदराबाद १२-००	
२९) „ लॉरेन झो वॉच कंपनी मद्रास २५-००		४१) „ बी. ए. चमना तिरुपथी ५-००	
३०) „ लॉरेन झो वॉच कंपनी कानपूर २५-००		४२) कु. चंपा आफळे, दिल्ली १११-००	
३१) „ सदाशीव प्रलहाद कुलकर्णी बानखेड १-००		४३) श्री. एच. जे. महमद देवळाली १००-००	
३२) „ लॉरेन झो वॉच कंपनी कलकत्ता ५०-००		४४) साईभक्त मुंबई १०-००	
३३) „ बी. व्यंकटा चलम ककिनाडा १०-००		४५) श्रीकृष्ण सुर्यप्रकाश यादगिरी ३००-००	
३४) „ टी. नाज भुलणामल्ल, चंद्रगिरी १५ ००		४६) श्री. ब्र. छ. कापडीया मुंबई १५१-९०	
३५) „ इ. ए. राजन, मुंबई १०-००		४७) „ ए. एम. महेशी आफिका २०-००	
३६) मे. पटेल आ. कं. मुंबई ५१-००		४८) „ मेहरु पी. सिधवा मुंबई ४६-००	
		४९) „ पां. बी. पाटील मुंबई १५७-५०	

ए. आर. सावंत अँन्ड ब्रदर्स

इदर, मंगळदास मार्केटसमोर, मुंबई नं. २. टे. नं. २२८४४

तयार कपडे, सर्व प्रकारची होजियरी तसेच टॉवेल्स, चादरी व
पडघांचे कापड मिळण्याचे एकमेव ठिकाण. होलसेल व रिटेलर्स

ह. भ. प. दासगणूमहाराज यांचे

स्वर्गारोहण

संतकवि, उत्कृष्ट कीर्तनकार, संतकथामृतामुळे ‘आधुनिक महिपती’ या नावानें गौरविलेले ह. भ. प. दासगणूमहाराज हे पंढरपूर मुक्तामीं रविवार ता. २५ नोव्हेंबर (कार्तिक वा। १३ श्रीज्ञानेश्वर पुण्यतिथी) रोजी वयाच्या ९६ व्या वर्षी निधन पावल्याचें लिहिण्यास आम्हांला अत्यंत दुःख होत आहे. या अंकाचें एकंदर कामकाज पूर्ण होत आले असतां त्याच्या निधमाची दुःखद् वार्ता आम्हांला समजली. साईलीलेच्या वाचकांस त्यांचा परिचय यापूर्वीच झालेला आहे. शिवाय श्रीसाईबाबांच्या सान्निध्यांत ते कसे आले, त्यांनी त्यांस नोकरी सोडायला कशी लाविली व त्यांचें जीवन बाबांच्या कृपाप्रसादानें सुवर्णमोलाचें कसें झाले, यासंबंधीचा परिचय या व गेल्या अंकीं करून देण्यांत आलेला आहे. श्री. दासगणूमहाराज यांचा चरित्रमय परिचय पुढील अंकांत करून देण्यांत येईल. त्यांच्या निधनामुळे त्यांचे नातला, स्नेही व महाराष्ट्रभर पसरलेला त्यांचा चहाता व त्यांना पूज्य मानणारा जनसमूह या सर्वांच्या दुःखांत आंहीं सहभागी आहोत.

साईभक्तांस अमूल्य संधी

साईलीला मासिकाचे सन १९५८ (त्रैमासिक) ते एप्रिल १९५९, ६०, ६१ व ६२ (मासिक) मार्चपर्यंतचे कांहीं अंक शिळ्क असून ते विक्रीस काढले आहेत, कुटकळ अंकास (विशेष अंकांसह) प्रत्येकीं ४ आणे, पोस्टेज निराळे. एक अंकासाठी पोस्टेज ४ नये पैसे व चार अंकास २० नये पैसे पाठवावे.

शिर्डीवृत्त [ऑक्टोबर १९६२]

या महिन्यांत वाहेर गांवचे भक्तांची गर्दी विशेष होती, कारण श्रींचा पुण्यतिथी उत्सव व कोजागिरी पौर्णिमा असे दोन महत्वाचें दिवस आले होते. त्यामुळे गर्दी होती.

खालील कलाकारांनी श्रीपुढे हजेरी दिली

कीर्तनः— श्री. श्री. बा. ऊर्फ बाबुराव देव वकील ठाणे, श्री. के. बी. गव्हाणकर कुली (मुंबई), श्री. द. दा. ऊर्फ नानासाहेब रासने पुणे, सं. गवई विष्णुलाल राव मराठे यांची तीन कीर्तने श्रीमंदिरांत या महिन्यांत झाली. आ. शु. ११ आ. वा। ११ व उत्सवांत एक अशी झाली. श्री. ह. भ. प. विश्वनाथ त्रिबकबुवा आलेकर सु। जेजुरी जि. पुणे.

गायतः— श्री. श्रीपाद शंकर साठे मु. खंडाळा (गतिरामायण) श्री. मनोहर केशव कविश्वर मु. अमरावती वळ्हाड (गतिगोविंद) श्री. तुळशीरामबुवा दीक्षित मुंबई, श्री. डी. एन्. माने कल्याण श्री. एस. आर. पिळे जबलपूर, सौ. मिराबाई राजगोपाल खार (मुंबई), सौ. मनोरमा पंजीकर मुंबई, श्री. जी. व्ही. क्षीरसागर साहेब, श्री. भक्तराज इंदौर, श्री. रामभोवन शुक्ल मुंबई, श्री. सौ. शकुंतला जोशी नासिक.

कोजागिरी व दीपावली—

कोजागिरी पौर्णिमेनिमित्त श्रीमंदिरांत मुंबईचे श्री. डॉ. के. बी. गव्हाणकर यांचे कीर्तन झाले. रात्रौ बारानंतर चंद्रपूजा श्रींचे पादुकास सहश्र तुळशी अर्चन, अभिषेक झाला. रात्रौ गायत भजन झाले. मुंबईच्या कलाकारांनी रात्रभर जागर केला.

दिपवाळीनिमित्त श्रींचे समाधीस मंगलस्नान व श्रीलक्ष्मीपूजन श्री. ह. रा. जाधव (साईप्रसाद विश्रांति गृह शिर्डी) यांच्या हस्ते थाटांत झाले.

मोठ्यांच्या भेटी—

माननीय नामदार संजिव रेडी मुख्य मंत्री (आंत्र प्रांत) व श्री. ब्रह्मनंदमु. रेडी अर्थ मंत्री (आंत्र प्रांत) या मंत्रीद्वयांनी कुटुंबातील मंडळीसह श्रीसाईंचे पूजन अभिषेक करून समाधान व्यक्त केले.

संस्थानचे रिसीव्हर—

श्री. जी. व्ही. क्षीरसागर कोर्ट रिसीव्हर यांची बदली झाली व त्यांचे जागी श्री. श्री. बा. दर्प यांची कोर्ट रिसीव्हर म्हणून नेमणूक होऊन ते कामावर रुजू झाले. श्री. जी. व्ही. क्षीरसागर यांना संस्थानचे नोकर सेवेकरी यांचेकडून प्रेमाचा निरोप देण्यांत आला.

शिर्डीची हवापाणी—

हवा उत्तम आहे. रोगराई काहीं नाहीं.

श्री साईबाबा शिरडी संस्थानांत विक्रीकरितां असलेली पुस्तके

	किंमत रु. न.पै.
(१) श्रीसाईसच्चरित (मराठी)	७.००
(२) श्रीसाईसच्चरित (हिंदी)	४.५०
(३) श्रीसाईसच्चरित (इंग्रजी)	४.००
(४) श्रीसाईसच्चरित (गुजराठी)	३.७५
(५) श्रीसाईसच्चरित (कानडी)	३.००
(६) श्रीसाईनाथ - स्तवनमंजरी	०.१२
(७) दासगणूकृत (४ अध्याय)	०.१०
(८) सगुणोपासना	०.२५
(९) प्रधानकृत साईबाबा शिरडी (इंग्रजी)	१.००
(१०) श्रीसाईलीलामृत	२.००
(११) हिंदी साईलीलामृत	२.५०
(१२) श्रीसाईसुमनांजलि	०.०६
(१३) कीर्तनपंचव	१.५०
(१४) शीलधी	०.७५
(१५) साईबाबा अवतार व कार्य	२.००
(१६) श्रीसाईगीतांजली	०.१२
(१७) रुद्राध्याय (११ वा)	०.१२
(१८) श्री दासगणूकृत साईबाबांचे ४ अध्याय	०.५०
(१९) सगुणोपासना (गुजराठी)	०.२५

(पोस्टेज निराळे)

वरील पुस्तकांकरितां खालील पत्थावर लिहावें.

१. सरकारकून, श्रीसाईबाबा संस्थान, पोष-शिरडी, जि. अहमदनगर.
२. मुंबई ऑफिस, साई निकेतन, प्लॉट नं. ८०४ बी, डॉ. आंबेडकर रोड,
दादर, मुंबई १४.